

การยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่¹

วรรณวนช อรุณฤกษ์²*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์, อาจารย์

วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

wanwanat@tu.ac.th

รับบทความ: 13 สิงหาคม 2567

แก้ไขบทความ: 3 ตุลาคม 2567

ตอบรับบทความ: 30 ตุลาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบการยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยเก็บข้อมูลจากผู้พูดภาษาไทยใหญ่ 3 ระดับอายุ ได้แก่ ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ที่มีอายุ 20 - 25 ปี จำนวน 5 คน ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ที่มีอายุ 40 - 45 ปี จำนวน 5 คน และผู้พูดภาษาไทยใหญ่ที่มีอายุ 60 - 65 ปี จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 15 คน ทั้งนี้ได้ใช้เครื่องมือคือตารางชุดคำศัพท์และการสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลคำศัพท์ที่ผู้บอกภาษาใช้ในชีวิตประจำวัน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ นอกจากจะใช้คำศัพท์ภาษาไทยในการสื่อสารแล้ว ยังยืมคำศัพท์จากภาษาไทยเหนือและภาษาไทยมาตรฐานมาใช้ในชีวิตประจำวันด้วย สำหรับการยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในพื้นที่นี้ แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ การยืมแบบทับศัพท์ การยืมแบบปนภาษา และการยืมแบบผสม ซึ่งปรากฏทั้งในคำมูล คำพยาน และคำผสม ลักษณะการยืมคำศัพท์เหล่านี้ได้แสดงให้เห็นถึงการสัมผัสภาษาอันเป็นปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงการใช้คำศัพท์ในกลุ่มผู้พูดภาษาไทยใหญ่ทั้ง 3 ระดับอายุ ทั้งนี้การวิจัยนี้อาจเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาการเปลี่ยนแปลงภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในสังคมไทย รวมถึงยังเป็นประโยชน์ต่อชุมชนไทยใหญ่ที่จะวางนโยบายในการอนุรักษ์ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนไว้ให้คงอยู่ต่อไป

คำสำคัญ: การสัมผัสภาษา, คำยืม, ภาษาไทถิ่น, ภาษาไทยใหญ่, บ้านเวียงหวาย

¹ บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการวิจัยเรื่อง “การสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งได้รับทุนจากกองทุนวิจัยวิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประจำปีงบประมาณ 2565

² ผู้แต่งหลัก (First Author)

* ผู้ประพันธ์บรรณกิจ (Corresponding Author)

Borrowing Words due to The Language Contact of Northern Thai and Standard Thai Loanwords in the Shan Language in Ban Wiangwai, Monpin sub-district, Fang district, Chiangmai Province

Wanwanat Aroonroek

Assistant Professor, Lecturer

College of Interdisciplinary Studies, Thammasat University

wanwanat@tu.ac.th

Received: August 13, 2024

Revised: October 3, 2024

Accepted: October 30, 2024

Abstract

This article aims to study the borrowing words forms due to the language contact of Northern Thai and Standard Thai loanwords in the Shan language in Ban Wiangwai, Monpin sub-district, Fang district, Chiangmai province. The data were collected from Shan speakers which is divided into 3 age levels: aged 20-25 years, 40-45 years and 60-65 years, each group of 5 people and totaling 15 people. The collecting data tools such as vocabulary tables and speaker interviews have been used in order to obtain the vocabulary data of speakers in their daily lives.

Results are that Shan speakers in the Ban WiangWai, Monpin Sub-district, Fang District, Chiangmai Province not only use Shan language words to communicate, but also borrow the words from Northern Thai and Standard Thai, and the language contact by borrowing words are divided into 3 types, namely transliteration, language mixing and mixed borrowing. All of the types of words borrowing demonstrate language contact as a phenomenon of vocabulary change among Shan speakers at all 3 age levels. The research may be useful for studying the language changes of other ethnic groups in Thai society, and it also contributes to develop language protection policies of Shan communities in the in the future.

Keywords: Language contact, Loanword, Tai dialects, Shan language, Ban Wiangwai

บทนำ

การสัมผัสภาษา (Language contact) เป็นปรากฏการณ์ที่พบได้ในทุกภาษา (Thomason, 2001) ทำให้ภาษาไม่บริสุทธิ์ และทำให้ภาษาเปลี่ยนแปลง (ชีวหง ฉิน, 2554, น. 1) แสดงให้เห็นว่าภาษายังไม่ตาย โดยทั่วไปสาเหตุที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาษามี 2 ประการ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากตัวภาษาเอง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดตามธรรมชาติและตามกาลเวลา อาจเรียกได้ว่า “drift” หรือ การเลื่อนไหลของภาษา และการเปลี่ยนแปลงจากภายนอก ซึ่งอาจเกิดจากการอพยพย้ายถิ่นอันเนื่องมาจากสงคราม โรคระบาด ความอดอยาก การติดต่อกับชาย การไปมาหาสู่ การแต่งงานข้ามชาติ การได้รับอิทธิพลจากสังคมหรือวัฒนธรรมอื่น ฯลฯ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548, น. 104-105)

นอกจากนี้การสัมผัสภาษายังเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่เกิดขึ้นอย่างธรรมชาติในสังคมที่มีผู้รู้หลายภาษาอาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น ๆ และบุคคลเหล่านี้อาจพูดภาษาหลายภาษาสลับกันหรือปนกัน ภาษาของคนเหล่านี้จึงมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน จุดที่มีการสัมผัสภาษาก็คือในตัวผู้รู้หลายภาษา (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2548, น. 92) นอกจากนี้ปรากฏการณ์การสัมผัสภาษาเช่นนี้จะก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางภาษาในหลายลักษณะ เช่น การปนภาษา (code-mixing) การสลับภาษา (code-switching) การยืมภาษา (Linguistic borrowing) เป็นต้น

การเปลี่ยนแปลงทางภาษาในข้างต้นทำให้นักวิชาการสนใจที่จะศึกษาปรากฏการณ์การสัมผัสภาษา และก่อให้เกิดงานวิจัยเกี่ยวกับการสัมผัสภาษา เช่น ชิวหง ฉิน (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่อง “การเปลี่ยนแปลงของภาษาจ้วงอันเกิดจากภาวะสัมผัสภาษาจ้วงกับภาษาจีนกลาง” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคำยืมภาษาจีนกลางในภาษาจ้วงมีทั้งคำหลักและคำไวยากรณ์ โดยปรากฏทั้งคำยืมแบบทับศัพท์ คำยืมแบบแปล และคำยืมแบบผสม ส่วน อรรถวิทย์ รอดเจริญ, อุบลวรรณ สวนมาลี, และประเทือง ทินรัตน์ (2559) ได้ศึกษาเรื่อง “การศึกษาเชิงสำรวจ: การสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไตหย่า อำเภอลำปาง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน” พบว่าการสัมผัสภาษาของชาวไตหย่าเกิดจากการใช้ภาษาไตหย่าและภาษาจีนปนกันและสลับกันไปมา จนเกิดการแทรกแซงภาษาและเกิดการยืมภาษาขึ้น นอกจากนี้รัตน จันทร์เทว (2554) ได้ศึกษาเรื่อง “การสัมผัสภาษา: ภาษาไทยและภาษาลาวของคนลาว” ซึ่งพบปรากฏการณ์การสัมผัสภาษาระหว่างภาษาลาวกับภาษาไทยของคนลาวในช่วงเวลา 3 ช่วง ได้แก่ ช่วงแรกเกิดการสัมผัสภาษาไม่มากนักซึ่งเป็นผลมาจากการปิดประเทศเพื่อการบูรณะ ช่วงที่ 2 เกิดการสัมผัสภาษาในระดับคำศัพท์ และช่วงที่ 3 เกิดการสัมผัสภาษาในระดับการสลับภาษา ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายเปิดประเทศและการเข้าสู่ระบบการค้าเสรี ทำให้มีนักท่องเที่ยวและนักธุรกิจชาวไทยเข้าสู่ลาวเป็นจำนวนมากและก่อให้เกิดการสัมผัสภาษาในที่สุด ดังนั้นจึงเห็นได้ว่างานวิจัยเหล่านี้ล้วนเป็นประโยชน์ทำให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเสียง คำ และไวยากรณ์ของวิธภาษาในสังคมไทยที่มีความหลากหลาย

พื้นที่ในภาคเหนือพื้นที่หนึ่งที่ชาวไทใหญ่อพยพเข้ามาอย่างเสมอคืออำเภอด่าน จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากมีเขตแดนติดต่อกับพม่าและในอดีตเส้นแบ่งเขตแดนยังไม่ชัดเจน จึงมีคนไทยใหญ่บางส่วนอพยพข้ามไปมาระหว่างชายแดนไทย-พม่า และบางส่วนก็กระจายตัวเข้ามาตั้งรกรากอยู่บริเวณบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอด่าน จังหวัดเชียงใหม่ (จรรยา พนาวงค์ และอุไรวรรณ แก้วคำมูล, 2546, น. 1) อย่างไรก็ตามในอดีตหมู่บ้านเวียงหวายเป็นเสมือนพื้นที่อิสระไม่ได้ปกครองโดยอำเภอด่าน แต่ขึ้นตรงกับกงสุลอังกฤษที่อยู่ตัวเมืองเชียงใหม่โดยมีพ่อล่าม (คำเรียกตำแหน่งของผู้ปกครองชุมชนซึ่งสามารถพูดภาษาอังกฤษได้) เข้ามาก่อตั้งหมู่บ้านในราว พ.ศ.2440 สภาพของหมู่บ้านเวียงหวายเป็นป่า เริ่มแรกมีคนไทยใหญ่เข้ามาอยู่ประมาณสิบกว่าครอบครัว และหลังจากนั้นก็มีการเพิ่มเข้ามาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน (องค์การบริหาร

ส่วนตำบลม่อนปิ่น, ม.ป.ป.) เนื่องจากชุมชนบ้านเวียงหวายมีกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ที่อาศัยอยู่ปะปนกับชาวไทยเหนือเป็นจำนวนมาก ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าอาจเกิดการสัมผัสภาษา โดยเฉพาะการยืมคำศัพท์ สอดคล้องกับที่ Thomason & Kaufman (1988) ได้กล่าวว่า สิ่งที่จะถูกยืมเป็นลำดับแรกในสถานการณ์การสัมผัสภาษา คือ คำศัพท์

จากการที่ผู้วิจัยได้ลงสำรวจพื้นที่และได้สังเกตการใช้คำศัพท์ของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในพื้นที่ชุมชนบ้านเวียงหวายในเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่าการยืมคำศัพท์เกิดขึ้นกับคนในพื้นที่นี้ เช่น คำนามที่ใช้เรียกกรรไกรตัดผ้า ในภาษาไทยใหญ่คือ “กิมไฮ้” /kim³ haj⁵/³ แต่ชาวไทยใหญ่ในพื้นที่ชุมชนบ้านเวียงหวายมักจะเรียกว่า “มีตญับ” /mi:t⁴ nap⁶/⁴ หรือคำเรียกอาชีพ เช่น กำนัน ในภาษาไทยใหญ่เรียกว่า “ปูแสน” /pu:² sɛ:n¹/ แต่ชาวไทยใหญ่บางกลุ่มจะเรียกว่า “ป้อแคว่น” /pɔ:⁴ khwɛ:n⁴/ เหมือนในภาษาไทยเหนือ หรือบางครั้งจะมีการนำภาษาไทยมาตรฐาน⁵ มาใช้แทน เช่น คำว่านักกีฬา ในภาษาไทยใหญ่จะใช้คำว่า “ปูเล่นแสง” /pu:² len⁵ hɛ:ŋ³/ แต่ชาวไทยใหญ่ในบ้านเวียงหวายบางกลุ่มกลับใช้คำว่า “นักกีฬา” /nak⁵ ki:² la:²/ เช่นเดียวกับภาษาไทยมาตรฐาน นอกจากนี้ยังอาจพบการปนภาษาในข้อความ เช่น ประโยคคำถามที่ว่า “คุณชื่ออะไร อายุเท่าไร และอาศัยอยู่ที่ไหน” ในภาษาไทยใหญ่จะใช้ว่า /su:¹ cɯ:⁵ saŋ¹? a sak⁵ ka:⁵ hu:¹ ju:² ti:⁵ la:j¹/ หมายถึง “คุณชื่ออะไร อาศัยอยู่ที่ไหน” หากแต่ในพื้นที่ชุมชนบ้านเวียงหวาย ชาวไทใหญ่จะเริ่มมีการปน

³ การถ่ายถอดสัทอักษรในการกำหนดเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยอ้างอิงจากพจนานุกรมภาษาไทย-ไทย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, 2552, น. ฐ) โดยใช้ตัวเลขกำกับวรรณยุกต์ ดังนี้

1	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1	ต่ำ-ขึ้น	(24)
2	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2	ต่ำ-ระดับ	(21)
3	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3	กลาง-ตก	(31)
4	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4	สูง-ระดับ	(44)
5	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5	สูง-ตก	(41)

⁴ การถ่ายถอดสัทอักษรในการกำหนดเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยเหนืออ้างอิงจากหนังสือการศึกษาภาษาถิ่น: ภาษาตระกูลไท (สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2551, น. 117-118) โดยใช้ตัวเลขกำกับวรรณยุกต์ ดังนี้

1	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1	ต่ำ-ขึ้น	(24)
2	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2	กลาง-ระดับ	(33)
3	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3	ต่ำ-ระดับ	(22)
4	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4	สูง-ตก	(41)
5	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5	สูง-กลาง	(43)
6	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 6	สูง-ระดับ	(55)

⁵ การถ่ายถอดสัทอักษรในการกำหนดเสียงวรรณยุกต์ภาษาไทยมาตรฐานอ้างอิงจากหนังสือการศึกษาภาษาถิ่น: ภาษาตระกูลไท (สุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ, 2551, น. 134) โดยใช้ตัวเลขกำกับวรรณยุกต์ ดังนี้

1	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 1	ต่ำ-ขึ้น	(24)
2	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 2	กลาง-ระดับ	(33)
3	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3	ต่ำ-ระดับ	(21)
4	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 4	สูง-ตก	(41)
5	หมายถึง	หน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5	สูง-ระดับ	(44)

คำศัพท์ภาษาไทยเหนือเกิดขึ้น คือ /su:¹ cɯ:⁴ ʔa¹ŋa¹ ʔa sak⁵ ka:⁵ hɯ:¹ ju:² ti:⁵ na:¹/ จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าประโยคที่ชาวไทใหญ่พูดจะมีการปนภาษาไทยเหนือคือคำว่า /ʔa¹ŋa¹/ และคำว่า /na:¹/ ซึ่งเป็นคำแสดงการถามเข้าไปด้วย

ตัวอย่างในข้างต้นจึงแสดงให้เห็นว่าคนในพื้นที่ชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เกิดการยืมคำศัพท์ในภาษาอื่น ๆ เข้ามาใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งปรากฏการณ์การยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาเช่นนี้จะสะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของภาษาซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยทางสังคมหลายประการ เช่น ชาวไทใหญ่เพศชายมักจะออกจากบ้านไปทำงานนอกพื้นที่นั้น หรือการประกอบอาชีพรับจ้าง ค่าขายของชาวไทใหญ่ซึ่งต้องปฏิสัมพันธ์กับชาวไทยเหนือในพื้นที่หรือนอกพื้นที่นั้น นอกจากนี้ระดับอายุของชาวไทใหญ่ที่มีความแตกต่างกันยังอาจมีผลต่อการใช้ภาษาของชาวไทใหญ่ที่อาจได้รับการสัมผัสภาษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีอายุน้อยกว่ามักจะมีโอกาสได้ออกไปปฏิสัมพันธ์หรืออยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ ดังนั้นบริบทเหล่านี้จึงอาจเป็นปัจจัยที่อาจก่อให้เกิดการสัมผัสภาษาได้

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไทยในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีคำถามการวิจัยว่าการยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไทยในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีรูปแบบใดบ้าง อย่างไรก็ตามผลการศึกษาครั้งนี้อาจทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ที่มีแนวโน้มว่าจะเปลี่ยนแปลงมากขึ้นในอนาคต รวมถึงยังเป็นประโยชน์ต่อชุมชนไทใหญ่ในพื้นที่ที่จะวางนโยบายในการอนุรักษ์ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนไว้ให้คงอยู่ต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการศึกษาการสัมผัสภาษาซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยต่อไปอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบการยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไทยในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไทยในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และอธิบายปรากฏการณ์โดยใช้วิธีการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Research) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยกำหนดพื้นที่ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ ชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่อาศัยอยู่เป็นจำนวนมากและอาศัยอยู่มานาน จึงน่าจะทำให้เห็นถึงการยืมคำศัพท์ของชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้

ขอบเขตด้านประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ ชาวไทใหญ่ที่มีภูมิลำเนาในพื้นที่ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ในช่วง 3 ระดับอายุ ได้แก่ ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ที่มีอายุ 20-25 ปี จำนวน 5 คน ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ที่มีอายุ 40-45 ปี จำนวน 5 คน และผู้พูดภาษาไทยใหญ่ที่มีอายุ 60-65 ปี จำนวน 5 คน รวมทั้งหมด 15 คน ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง

(Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างต้องมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ คือ (1) ผู้บอกภาษาเป็นชาวไทยใหญ่ ต้องพูดภาษาไทยใหญ่ในชีวิตประจำวัน (2) ผู้บอกภาษาชาวไทยใหญ่จะต้องมีถิ่นอยู่อาศัยถาวรในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ และไม่เคยย้ายภูมิลำเนา (3) ผู้บอกภาษาชาวไทยใหญ่ ต้องเป็นผู้ที่มีอายุระหว่าง 20 - 25 ปี อายุ 40 - 45 ปี และอายุ 60 - 65 ปี และ (4) ผู้บอกภาษาต้องเป็นผู้ที่มีอวัยวะในการออกเสียงสมบูรณ์ มีอวัยวะในการออกเสียงดี มีประสาทตาและประสาทหูใช้การได้ดี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลคำศัพท์ทั้งสิ้น 571 คำ แบ่งเป็นคำศัพท์จากตารางรายการคำศัพท์ซึ่งเป็นชุดคำพื้นฐาน 13 หมวด จำนวน 526 คำ และจากแบบสัมภาษณ์ในรูปแบบการสนทนาเพิ่มเติมอีก 45 คำเพื่อเป็นการตรวจสอบการใช้คำศัพท์อีกทางหนึ่ง รวมถึงเพื่อให้ได้คำศัพท์เพิ่มเติมซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการวิเคราะห์ในครั้งนี้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ตารางหมวดคำศัพท์ ผู้วิจัยจะใช้หมวดรายการคำศัพท์ซึ่งเป็นชุดคำพื้นฐาน 13 หมวด ได้แก่ (1) หมวดคำเครือญาติ (2) หมวดกริยาอาการ (3) หมวดที่อยู่อาศัย (4) หมวดคำถาม (5) หมวดธรรมชาติ (6) หมวดพืช ผัก ผลไม้ (7) หมวดลักษณะนาม (8) หมวดเวลา (9) หมวดสัตว์ (10) หมวดสิ่งของเครื่องใช้ (11) หมวดการแต่งกาย เสื้อผ้า (12) หมวดบุคคล การงาน และ (13) หมวดอวัยวะในร่างกาย

2.2 แบบสัมภาษณ์ ในรูปแบบบทสนทนาเพื่อสอบถามเรื่องทั่วไปในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ประเด็นอาหารการกิน ความเชื่อและประเพณี พิธีกรรม การแต่งกาย การศึกษา ธรรมชาติ เพื่อให้ได้คำศัพท์ที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ใช้อย่างหลากหลาย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และจะดำเนินการเก็บข้อมูลโดยนำตารางชุดคำศัพท์ทั้ง 13 หมวด มาสอบถามผู้บอกภาษา รวมถึงสัมภาษณ์ผู้บอกภาษาโดยพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องทั่วไปในชีวิตประจำวันเพื่อให้เห็นการใช้คำศัพท์ของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ นอกจากนี้ผู้วิจัยยังใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อให้ได้ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้เห็นวิถีชีวิตซึ่งอาจมีความสัมพันธ์กับการใช้คำศัพท์ในการเรียกสิ่งต่าง ๆ รอบตัวด้วย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์รูปแบบการยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษา ได้แก่ การยืมแบบทับศัพท์ การยืมแบบปนภาษา และการยืมแบบผสม โดยใช้แนวคิด 3 แนวคิด คือ แนวคิดเกี่ยวกับการสัมผัสภาษา (Language Contact) แนวคิดเกี่ยวกับการยืมภาษา (Linguistic Borrowing) และแนวคิดเกี่ยวกับการสร้างคำ (Word Formation) ดังนี้

4.1 แนวคิดเกี่ยวกับการสัมผัสภาษา ผู้วิจัยนำแนวคิดเกี่ยวกับการสัมผัสภาษาของทอมสัน (Thomason, 2001) มาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ คือ การอธิบายถึงระดับการสัมผัสภาษา ซึ่งจะส่งผลต่อการยืมภาษา (borrowing scale) ได้แก่ การสัมผัสภาษาในระดับที่ไม่เป็นทางการ (casual contact) การสัมผัสภาษาในระดับที่มีความเข้มข้นเพียงเล็กน้อย (slightly more intense contact) การสัมผัสภาษาในระดับที่มีความเข้มข้นมากขึ้น (more intense contact) และการสัมผัสภาษาในระดับที่เข้มข้น (intense contact) นอกจากนี้ ทอมสันและค็อฟแมน (Thomason & Kaufman, 1988)

กล่าวว่า สิ่งที่จะถูกยืมเป็นลำดับแรกในสถานการณ์การสัมผัสภาษา คือ คำศัพท์ อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของภาษาอันเกิดจากการสัมผัสภาษา (contact-induced language change) ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง 2 ด้าน คือ การนำเข้าจากภาษาผู้ให้ยืมโดยตรงอาจเป็นคำ โครงสร้าง หรือทั้งคำ และโครงสร้างก็ได้ และการเปลี่ยนแปลงทางอ้อมอันเป็นผลต่อเนื่องมาจากการนำเข้าโดยตรงที่เกิดขึ้นก่อน

4.2 แนวคิดเกี่ยวกับการยืมภาษา กล่าวคือ นำแนวคิดของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2548, น. 98) ที่ได้กล่าวถึงการยืมภาษา และแนวคิดของสำนักงานราชบัณฑิตยสภา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2557, น. 270-272) ที่แบ่งประเภทของคำยืมไว้ 4 ประเภท ได้แก่ คำยืมแบบทับศัพท์ (loanword proper) คำยืมแบบผสม (loan blend) คำยืมแบบแปลง (loan shift) และคำยืมแบบแปล (loan translation) มาใช้ในการวิเคราะห์

4.3 แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างคำ กล่าวคือ นำแนวคิดของ วินัย ภูระหงษ์ (2525, น. 72) ที่ได้กล่าวถึงวิธีการประกอบคำว่าการประกอบคำขึ้นใช้ในภาษาไทยมีอยู่ 2 วิธี คือ 1.การรวมหน่วยคำ แบ่งได้เป็น (1) คำผสมโดยเป็นการนำหน่วยคำไม่อิสระรวมกับหน่วยคำไม่อิสระหรือหน่วยคำอิสระ เช่น ชดช้อย นักเรียน เป็นต้น และ (2) คำผสมเป็นการนำหน่วยคำอิสระรวมกับหน่วยคำอิสระแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ตามความหมายของหน่วยคำที่นำมาประกอบกัน ได้แก่ คำประสม ซึ่งเป็นการนำหน่วยคำอิสระที่มีความหมายต่างกันมารวมกัน เกิดคำใหม่และความหมายใหม่ เช่น รถไฟ แม่ทัพ เป็นต้น ส่วนคำซ้อน คือ การนำหน่วยคำอิสระที่มีความหมายเหมือนกันหรือเป็นไปในทำนองเดียวกันมารวมกัน เช่น บ้านเรือน ทูปตี เป็นต้น 2.การซ้ำหน่วยคำ คือ การกล่าวซ้ำหน่วยคำนั้น ๆ 2 ครั้ง คำเกิดใหม่นั้นเรียกว่าคำซ้ำ เช่น วันหนึ่ง ๆ บ่อย ๆ เป็นต้น

แนวคิดที่กล่าวไปข้างต้นเป็นแนวคิดสำคัญที่ผู้วิจัยจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล คำศัพท์ของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่

หลังจากวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยจะเรียบเรียงผลการวิจัยในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Research) พร้อมทั้งสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

การศึกษาการยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยพบการยืมคำศัพท์ทั้งหมด 1,035 คำ และมีรูปแบบการยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษา แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ การยืมแบบทับศัพท์ การยืมแบบการปนภาษา และการยืมแบบผสม อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้แบ่งประเภทของคำออกเป็นคำมูล คำผสม และคำผสม⁶ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

⁶ คำมูล หมายถึง คำที่ตั้งขึ้นเฉพาะคำเดียว ซึ่งจะเป็นคำที่มาจากภาษาใดเฉพาะคำหนึ่ง ๆ ก็ได้ คำมูลอาจเป็นคำมูลพยางค์เดียวคือคำ 1 คำ มีเพียง 1 พยางค์ หรืออาจเป็นคำมูลหลายพยางค์ก็ได้

คำผสม หมายถึง คำที่เกิดจากการนำหน่วยคำไม่อิสระรวมกับหน่วยคำไม่อิสระหรือหน่วยคำอิสระ และเกิดคำใหม่ขึ้น

คำผสม หมายถึง คำที่เกิดขึ้นจากการนำหน่วยคำอิสระตั้งแต่ 2 หน่วยขึ้นไปมาประกอบเข้าด้วยกัน คำผสมนั้นหากจำแนกตามความหมายของหน่วยคำที่มาประกอบเข้าด้วยกัน จะแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ คำประสม และคำซ้อน (วินัย ภูระหงษ์, 2525, น. 72-85)

1. การยืมแบบทับศัพท์

การทับศัพท์ คือ การยืมคำที่ยืมทั้งรูปและความหมาย โดยรูปนั้นถอดเสียงจากภาษาไทยเหนือหรือภาษาไทยมาตรฐานมาใช้ให้เข้ากับระบบเสียงในภาษาไทยใหญ่ จากการศึกษาคำยืมแบบทับศัพท์ทั้งการทับศัพท์ภาษาไทยเหนือและการทับศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานจำนวนทั้งหมด 812 คำ คิดเป็นร้อยละ 78.45 ดังนี้

1.1 การทับศัพท์ภาษาไทยเหนือ

จากการศึกษาคำยืมพบการทับศัพท์ภาษาไทยเหนือจำนวน 625 คำ คิดเป็นร้อยละ 60.39 โดยแบ่งเป็นคำมูล คำพยาน และคำผสม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.1.1 คำมูล

ตัวอย่าง

ลำดับ	คำภาษาไทยใหญ่	คำภาษาไทยเหนือ	คำทับศัพท์ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
1	/ŋep ⁵ /	/ŋip ⁶ /	/ŋip ³ /	เย็บ
2	/mɪ:n ⁵ /	/pha ³ lə:t ⁵ /	/phə:t ⁵ /	ลิ้น

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำมูลที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการยืมคำศัพท์โดยการทับศัพท์ภาษาไทยเหนือ กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 1 คำที่มีความหมายว่าเย็บ ในภาษาไทยใหญ่คือคำว่า “/ŋep⁵/” แต่ชาวไทยใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/ŋip³/” ซึ่งเป็นการทับศัพท์ด้วยภาษาไทยเหนือ แต่เป็นการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์จาก “/ŋip⁶/” ในภาษาไทยเหนือ เป็นคำว่า “/ŋip³/”

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีความหมายว่าลิ้น ในภาษาไทยใหญ่คือคำว่า “/mɪ:n⁵/” แต่ชาวไทยใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/phə:t⁵/” ซึ่งเป็นการทับศัพท์ด้วยภาษาไทยเหนือ แต่เป็นการเปลี่ยนเสียงโดยการรวมเสียงจาก “/pha³ lə:t⁵/” ในภาษาไทยเหนือ เป็นคำว่า “/phə:t⁵/”

1.1.2 คำพยาน

ตัวอย่าง

ลำดับ	คำภาษาไทยใหญ่	คำภาษาไทยเหนือ	คำทับศัพท์ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
1	/ma:k ² ʔa:ŋ ¹ kha:ŋ ¹ /	/ma ³ hɔ:j ³ /	/ba ³ hɔ:j ³ /	มะระ
2	/ma:k ² tɔm ² /	/ma ³ tɔm ³ /	/ba ³ tɔm ³ /	กระดุม

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำพยานที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการยืมคำศัพท์โดยการทับศัพท์ภาษาไทยเหนือ กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 1 คำที่มีความหมายว่ามะระ ในภาษาไทยใหญ่คือคำว่า “/ma:k² ʔa:ŋ¹ kha:ŋ¹/” แต่ชาวไทยใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/ba³ hɔ:j³/” ซึ่งเป็นการทับศัพท์ด้วยภาษาไทยเหนือ แต่เป็นการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นพยางค์หน้าจาก “/ma³ hɔ:j³/” ในภาษาไทยเหนือ เป็นคำว่า “/ba³ hɔ:j³/” อย่างไรก็ตามคำว่า /ma³ มีความหมายเหมือนกับคำว่า “/ma:k²/” ที่ใช้ในภาษาไทยใหญ่ซึ่งหมายถึงลูกหรือผลของมะระในบริบทนี้

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีความหมายว่ากระดุม ในภาษาไทยใหญ่คือคำว่า “/ma:k² tɔm²/” แต่ชาวไทยใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/ba³ tɔm³/” ซึ่งเป็นการทับศัพท์ด้วยภาษาไทยเหนือ แต่เป็นการเปลี่ยน

เสียงพยัญชนะต้นพยางค์หน้าจาก “/ma³ tɔm³/” ในภาษาไทยเหนือ เป็นคำว่า “/ba:³ tɔm³/” อย่างไรก็ตาม คำว่า /ma³/ มีความหมายเหมือนกับคำว่า “/ma:k²/” ที่ใช้ในภาษาไทยใหญ่ซึ่งหมายถึงสิ่งที่มีลักษณะกลมคือเม็ดกระดุมในบริบทนี้

1.1.3 คำผสม

ตัวอย่าง

ลำดับ	คำภาษาไทยใหญ่	คำภาษาไทยเหนือ	คำทับศัพท์ภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
1	/naŋ ¹ cɔŋ ² /	/naŋ ¹ wɔŋ ⁶ /	/naŋ ¹ wɔ: ^ŋ ² /	หนังยางวง
2	/lot ⁴ khə: ^ŋ ³ /	/lot ⁶ khia: ^ŋ ⁵ /	/lot ⁶ khia: ^ŋ ⁵ /	รถจักรยานยนต์

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำผสมประเภทคำประสมที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการยืมคำศัพท์โดยการทับศัพท์ภาษาไทยเหนือ กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 1 คำที่มีความหมายว่าหนังยางวง ในภาษาไทยใหญ่คือคำว่า “/naŋ¹ cɔŋ²/” แต่ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/naŋ¹ wɔ:^ŋ²/” โดยประสมระหว่างคำว่า “/naŋ¹/” หมายถึง หนัง และคำว่า “/wɔ:^ŋ²/” หมายถึง (ยาง)วง ซึ่งเป็นการทับศัพท์ด้วยภาษาไทยเหนือ แต่เป็นการเปลี่ยนเสียงสระและเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่สองจาก “/naŋ¹ wɔŋ⁶/” ในภาษาไทยเหนือ เป็นคำว่า “/naŋ¹ wɔ:^ŋ²/”

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีความหมายว่ารถจักรยานยนต์ ในภาษาไทยใหญ่คือคำว่า “/lot⁴ khə:^ŋ³/” แต่ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/lot⁶ khia:^ŋ⁵/” โดยประสมระหว่างคำว่า “/lot⁶/” หมายถึง รถ และคำว่า “/khia:^ŋ⁵/” หมายถึง เครื่อง ซึ่งเป็นการทับศัพท์ด้วยภาษาไทยเหนือ แต่เป็นการเปลี่ยนเสียงสระในพยางค์ที่สองจาก “/lot⁶ khia:^ŋ⁵/” ในภาษาไทยเหนือ เป็นคำว่า “/lot⁶ khia:^ŋ⁵/”

1.2 การทับศัพท์ภาษาไทยมาตรฐาน

จากการศึกษาผู้วิจัยพบการทับศัพท์ภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 187 คำ คิดเป็นร้อยละ 18.07 โดยแบ่งเป็นคำมูล คำผาน และคำผสม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1.2.1 คำมูล

ตัวอย่าง

ลำดับ	คำภาษาไทยใหญ่	คำภาษาไทยมาตรฐาน	คำทับศัพท์ ภาษาไทยมาตรฐาน	ความหมาย
1	/tɔŋ ⁴ /	/thɔ: ^ŋ ⁵ /	/thɔ: ^ŋ ³ /	ท้อง (อวัยวะ)
2	/nep ⁴ /	/lep ⁵ /	/lep ⁴ /	เล็บ

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำมูลที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการยืมคำศัพท์โดยการทับศัพท์ภาษาไทยมาตรฐาน กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 1 คำที่มีความหมายว่าท้องซึ่งเป็นอวัยวะส่วนหนึ่งในร่างกาย ในภาษาไทยใหญ่คือคำว่า “/tɔŋ⁴/” แต่ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/thɔ:^ŋ³/” ซึ่งเป็นการทับศัพท์ด้วยภาษาไทยมาตรฐาน แต่เป็นการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์จาก “/thɔ:^ŋ⁵/” ในภาษาไทยมาตรฐาน เป็นคำว่า “/thɔ:^ŋ³/”

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีความหมายว่าเล็บ ในภาษาไทยใหญ่คือคำว่า “/nep⁴/” แต่ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/lep⁴/” ซึ่งเป็นการทับศัพท์ด้วยภาษาไทยมาตรฐาน แต่เป็นการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์จาก “/lep⁵/” ในภาษาไทยมาตรฐาน เป็นคำว่า “/lep⁴/”

1.2.2 คำผาน

ตัวอย่าง

ลำดับ	คำภาษาไทยใหญ่	คำภาษาไทยมาตรฐาน	คำทับศัพท์ ภาษาไทยมาตรฐาน	ความหมาย
1	/ka ² du:t ² /	/ta ³ krut ³ /	/ta ³ kut ⁵ /	ตะกรุด
2	/naj ¹ ɲa:n ¹ je:~ ³ /	/nak ⁵ ka:n ² m̩a:~ ² /	/nak ⁵ ka:n ² m̩ə:~ ² /	นักการเมือง

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำผานที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการยืมคำศัพท์โดยการทับศัพท์ภาษาไทยมาตรฐาน กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 1 คำที่มีความหมายว่าตะกรุด ในภาษาไทยใหญ่คือคำว่า “/ka² du:t²/” แต่ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/ta³ kut⁵/” ซึ่งเป็นการทับศัพท์ด้วยภาษาไทยมาตรฐาน แต่เป็นการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระในพยางค์ที่สองจาก “/ta³ krut³/” ในภาษาไทยมาตรฐาน เป็นคำว่า “/ta³ kut⁵/”

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีความหมายว่านักการเมือง ในภาษาไทยใหญ่คือคำว่า “/naj¹ ɲa:n¹ je:~³/” แต่ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/nak⁵ ka:n² m̩ə:~²/” ซึ่งเป็นการทับศัพท์ด้วยภาษาไทยมาตรฐาน แต่เป็นการเปลี่ยนเสียงสระในพยางค์ที่สามจาก “/nak⁵ ka:n² m̩a:~²/” ในภาษาไทยมาตรฐาน เป็นคำว่า “/nak⁵ ka:n² m̩ə:~²/”

1.2.3 คำผสม

ตัวอย่าง

ลำดับ	คำภาษาไทยใหญ่	คำภาษาไทยมาตรฐาน	คำทับศัพท์ ภาษาไทยมาตรฐาน	ความหมาย
1	/pha ² tɔŋ ² /	/pha:~ ⁴ kha:w ¹ ma:~ ⁵ /	/pha:~ ⁴ kha:~ ¹ ma:~ ⁴ /	ผ้าขาวม้า
2	/ca:~ ² phaŋ ³ /	/chan ⁴ faj ² fa:~ ⁵ /	/chan ⁴ faj ² fa:~ ⁴ /	ช่างไฟฟ้า

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำผสมประเภทคำประสมที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการยืมคำศัพท์โดยการทับศัพท์ภาษาไทยมาตรฐาน กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 1 คำที่มีความหมายว่าผ้าขาวม้า ในภาษาไทยใหญ่คือคำว่า “/pha² tɔŋ²/” แต่ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/pha:~⁴ kha:~¹ ma:~⁴/” โดยประสมระหว่างคำว่า “/pha:~⁴/” หมายถึง ผ้า และคำว่า “/kha:~¹ ma:~⁴/” หมายถึง ผ้าทอตาหมากรุกรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้าสำหรับใช้ผลัดอาบน้ำ เช็ดตัว พาดไหล่ เคียนพุง หรือโพกศีรษะ เป็นต้น ซึ่งเป็นการทับศัพท์ด้วยภาษาไทยมาตรฐาน แต่เป็นการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่สองจาก “/pha:~⁴ kha:w¹ ma:~⁵/” ในภาษาไทยมาตรฐาน เป็นคำว่า “/pha:~⁴ kha:~¹ ma:~⁴/”

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีความหมายว่าช่างไฟฟ้า ในภาษาไทยใหญ่คือคำว่า “/ca:~² phaŋ³/” แต่ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/chan⁴ faj² fa:~⁴/” โดยประสมระหว่างคำว่า “/chan⁴/” หมายถึง ช่าง และคำว่า “/faj² fa:~⁴/” หมายถึง ไฟฟ้า ซึ่งเป็นการทับศัพท์ด้วยภาษาไทยมาตรฐาน แต่เป็นการเปลี่ยน

เสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่สามจาก “/chan⁴ faj² fa:⁵/” ในภาษาไทยมาตรฐาน เป็นคำว่า “/chan⁴ faj² fa:⁴/”

2. การยืมแบบปนภาษา

การยืมแบบปนภาษา หมายถึง การยืมคำที่ยืมทั้งเสียง รูป และความหมายดั้งเดิมในภาษาไทยเหนือ หรือภาษาไทยมาตรฐานโดยไม่จำเป็นต้องปรับเสียงและรูปภาษาเดิมให้เข้ากับระบบเสียงของภาษาไทยใหญ่ และนำมาใช้ปนกับภาษาไทยใหญ่ด้วย จากการศึกษาผู้วิจัยพบการยืมแบบการปนภาษาทั้งการปนในภาษาไทยเหนือและการปนในภาษาไทยมาตรฐาน จำนวนทั้งหมด 152 คำ คิดเป็นร้อยละ 14.69 ดังนี้

2.1 การปนภาษาไทยเหนือ

จากการศึกษาผู้วิจัยพบการปนภาษาไทยเหนือจำนวน 67 คำ คิดเป็นร้อยละ 6.47 โดยแบ่งเป็น คำมูล คำผสม และคำยืม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.1.1 คำมูล

ตัวอย่าง

ลำดับ	คำภาษาไทยใหญ่	คำภาษาไทยเหนือ	คำยืมภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
1	/ɲɔ:m ¹ /	/pi:a ⁵ /	/pi:a ⁵ /	ผอม
2	/pɔk ⁵ /	/tɿ:a ⁵ /	/tɿ:a ⁵ /	ครั้ง (การกระทำ)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำมูลที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการยืมคำศัพท์โดยการปนภาษา กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 1 คำที่มีความหมายว่า ผอม ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/pi:a⁵/” ซึ่งเป็นการนำภาษาไทยเหนือมาใช้แทนคำว่า “/ɲɔ:m¹/” ในภาษาไทยใหญ่

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีความหมายว่าครั้ง (ลักษณะนามที่ใช้กับการกระทำ) ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/tɿ:a⁵/” ซึ่งเป็นการนำภาษาไทยเหนือมาใช้แทนคำว่า “/pɔk⁵/” ในภาษาไทยใหญ่

2.1.2 คำผสม

ตัวอย่าง

ลำดับ	คำภาษาไทยใหญ่	คำภาษาไทยเหนือ	คำยืมภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
1	/kon ³ het ⁴ haj ² /	/ca:w ¹ haj ³ /	/ca:w ¹ haj ³ /	ชาวไร่
2	/tam ² ɲa: ³ /	/kon ² sɔʔ ⁶ pa: ¹ /	/kon ² sɔʔ ⁶ pa: ¹ /	ชาวประมง

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำผสมที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการยืมคำศัพท์โดยการปนภาษา กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 1 คำที่มีความหมายว่าชาวไร่ ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/ca:w¹ haj³/” ซึ่งเป็นการนำภาษาไทยเหนือมาใช้แทนคำว่า “/kon³ het⁴ haj²/” ในภาษาไทยใหญ่

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีความหมายว่าชาวประมง ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/kon² sɔʔ⁶ pa:¹/” ซึ่งเป็นการนำภาษาไทยเหนือมาใช้แทนคำว่า “/tam² ɲa:³/” ในภาษาไทยใหญ่

2.1.3 คำผสม

ตัวอย่าง

ลำดับ	คำภาษาไทยใหญ่	คำภาษาไทยเหนือ	คำยืมภาษาไทยเหนือ	ความหมาย
1	/kim ³ haj ⁵ /	/mi:t ⁴ ɲap ⁶ /	/mi:t ⁴ ɲap ⁶ /	กรรไกรตัดผ้า
2	/pu: ² sɛ:n ¹ /	/pɔ: ⁴ khwɛ:n ⁴ /	/pɔ: ⁴ khwɛ:n ⁴ /	ก้าน

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำผสม โดยผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการยืมคำศัพท์โดยการปนภาษา กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 1 คำที่มีความหมายว่ากรรไกรตัดผ้า ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำยืมจากภาษาไทยเหนือคือคำว่า “/mi:t⁴ ɲap⁶/” ซึ่งเป็นคำประสมที่นำคำว่า /mi:t⁴/ หมายถึง มีด มาผสมกับคำว่า /ɲap⁶/ หมายถึง ตัด มาใช้แทนคำว่า “/kim³ haj⁵/” ในภาษาไทยใหญ่

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีความหมายว่าก้าน ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำยืมจากภาษาไทยเหนือคือคำว่า “/pɔ:⁴ khwɛ:n⁴/” ซึ่งเป็นคำประสมที่นำคำว่า /pɔ:⁴/ หมายถึง พ่อ มาผสมกับคำว่า /khwɛ:n⁴/ หมายถึง แคว้น มาใช้แทนคำว่า “/pu:² sɛ:n¹/” ในภาษาไทยใหญ่

2.2 การปนภาษาไทยมาตรฐาน

จากการศึกษาผู้วิจัยพบการปนภาษาไทยมาตรฐานจำนวน 85 คำ คิดเป็นร้อยละ 8.21 โดยแบ่งเป็นคำมูล คำพยาน และคำผสม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

2.2.1 คำมูล

ตัวอย่าง

ลำดับ	คำภาษาไทยใหญ่	คำภาษาไทยมาตรฐาน	คำยืมภาษาไทยมาตรฐาน	ความหมาย
1	/pha: ² kɔp ⁴ /	/fu:k ⁴ /	/fu:k ⁴ /	ฟูก (ที่นอนที่ยัดด้วยนุ่นหรือเรียกว่าฟูก)
2	/mak ² ʔu:t ² /	/ʔit ³ /	/ʔit ³ /	อิฐ (ดินเผาที่มีลักษณะเป็นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้า ใช้ก่อตึกและกำแพงหรือเรียกว่าก้อนอิฐ)

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำมูลที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการยืมคำศัพท์โดยการปนภาษา กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 1 คำที่มีความหมายว่าที่นอนที่ยัดด้วยนุ่นหรือที่เรียกว่าฟูก ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/fu:k⁴/” ซึ่งเป็นการนำภาษาไทยมาตรฐานมาใช้แทนคำว่า “/pha:² kɔp⁴/” ในภาษาไทยใหญ่

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีความหมายว่าดินเผาที่มีลักษณะเป็นทรงสี่เหลี่ยมผืนผ้าใช้ก่อตึกและกำแพงหรือที่เรียกว่าก้อนอิฐ ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/ʔit³/” ซึ่งเป็นการนำภาษาไทยมาตรฐานมาใช้แทนคำว่า “/mak² ʔu:t²/” ในภาษาไทยใหญ่

2.2.2 คำผसान

ตัวอย่าง

ลำดับ	คำภาษาไทยใหญ่	คำภาษาไทยมาตรฐาน	คำยืม ภาษาไทยมาตรฐาน	ความหมาย
1	/pu: ² len ⁵ hɛ:ŋ ³ /	/nak ⁵ ki: ² la: ² /	/nak ⁵ ki: ² la: ² /	นักกีฬา
2	/lu:k ⁵ hen ³ /	/nak ⁵ ria:n ² /	/nak ⁵ ria:n ² /	นักเรียน

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำผसानที่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการยืมคำศัพท์โดยการปนภาษา กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 1 คำที่มีความหมายว่านักกีฬา ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/nak⁵ ki:² la:²/” ซึ่งเป็นการนำภาษาไทยมาตรฐานมาใช้แทนคำว่า “/pu:² len⁵ hɛ:ŋ³/” ในภาษาไทยใหญ่

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีความหมายนักเรียน ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำว่า “/nak⁵ ria:n²/” ซึ่งเป็นการนำภาษาไทยมาตรฐานมาใช้แทนคำว่า “/lu:k⁵ hen³/” ในภาษาไทยใหญ่

2.2.3 คำผสม

ตัวอย่าง

ลำดับ	คำภาษาไทยใหญ่	คำภาษาไทยมาตรฐาน	คำยืม ภาษาไทยมาตรฐาน	ความหมาย
1	/ma:n ² sɔl ¹ /	/ka ³ cok ³ saj ¹ /	/ka ³ cok ³ saj ¹ /	กระจกใส
2	/hu ³ pa ² tɛŋ ³ /	/na: ⁴ ta:ŋ ³ /	/na: ⁴ ta:ŋ ³ /	หน้าต่าง

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำผสม โดยผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการยืมคำศัพท์โดยการปนภาษา กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 1 คำที่มีความหมายว่ากระจกใส ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำยืมจากภาษาไทยมาตรฐานคือคำว่า “/ka³ cok³ saj¹/” ซึ่งเป็นคำประสมที่นำคำว่า /ka³ cok³/ หมายถึง กระจก มาผสมกับคำว่า /saj¹/ หมายถึง ใส มาใช้แทนคำว่า “/ma:n² sɔl¹/” ในภาษาไทยใหญ่

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีความหมายว่าหน้าต่าง ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำยืมจากภาษาไทยมาตรฐานคือคำว่า “/na:⁴ ta:ŋ³/” ซึ่งเป็นคำประสมที่นำคำว่า /na:⁴/ หมายถึง หน้า มาผสมกับคำว่า /ta:ŋ³/ หมายถึง ต่าง มาใช้แทนคำว่า “/hu³ pa² tɛŋ³/” ในภาษาไทยใหญ่

3. การยืมแบบผสม

การยืมแบบผสม คือ การยืมคำโดยนำหน่วยคำจากทั้งภาษาไทยเหนือและภาษาไทยมาตรฐานมาประกอบกัน หรือการยืมคำโดยประกอบด้วยหน่วยคำที่เป็นคำทับศัพท์และหน่วยคำที่มีเสียง รูปคำ และ ความหมายคงเดิม อย่างไรก็ตามจากการศึกษาผู้วิจัยพบการยืมเพียงแบบเดียวคือการยืมแบบผสมจากสองภาษา ซึ่งเป็นการยืมคำโดยนำหน่วยคำจากทั้งภาษาไทยเหนือและภาษาไทยมาตรฐานมาประกอบกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยพบคำยืมแบบผสมจำนวนทั้งหมด 71 คำ คิดเป็นร้อยละ 6.86 อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบเพียงคำผसानและคำผสมเท่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

3.1 คำผาน

ตัวอย่าง

ลำดับ	คำภาษาไทยใหญ่	คำยืมผสมจากสองภาษา	ความหมาย
1	/pu: ² kɔ: ³ pa:ŋ ¹ /	/phu: ⁴ ʔam ² nua:j ² ka:n ¹ /	ผู้อำนวยการ
2	/kon ³ het ⁴ so:n ¹ /	/ca:w ² sua:n ¹ /	ชาวสวน

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำผาน โดยผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการยืมคำศัพท์โดยการยืมผสมจากสองภาษา กล่าวคือ การยืมคำโดยนำหน่วยคำจากทั้งภาษาไทยเหนือและภาษาไทยมาตรฐานประกอบกัน โดยตัวอย่างที่ 1 คำที่มีความหมายว่าผู้อำนวยการ ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำยืมคือคำว่า “/phu:⁴ ʔam² nua:j² ka:n¹/” ซึ่งเป็นการผสมระหว่างคำภาษาไทยมาตรฐาน “/phu:⁴/” “/ʔam² nua:j²/” หมายถึง ผู้อำนวยการ และคำภาษาไทยเหนือ “/ka:n¹/” หมายถึง การ มาใช้แทนคำว่า “/pu:² kɔ:³ pa:ŋ¹/” ในภาษาไทยใหญ่

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีความหมายว่าชาวสวน ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำยืมคือคำว่า “/ca:w² sua:n¹/” ซึ่งเป็นการผสมระหว่างคำภาษาไทยเหนือ “/ca:w²/” หมายถึง ชาว และคำภาษาไทยมาตรฐาน “/sua:n¹/” หมายถึง สวน มาใช้แทนคำว่า “/kon³ het⁴ so:n¹/” ในภาษาไทยใหญ่

3.2 คำผสม

ตัวอย่าง

ลำดับ	คำภาษาไทยใหญ่	คำยืมผสมจากสองภาษา	ความหมาย
1	/ʔen ³ ja:n ³ /	/khi: ⁴ kha:n ⁵ /	ซีเกียจ
2	/la:t ⁵ thiŋ ¹ ci: ³ /	/law ⁴ khwu:an ¹ /	นินทา

จากตัวอย่างข้างต้นเป็นคำผสม โดยผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ใช้วิธีการยืมคำศัพท์โดยการยืมผสมจากสองภาษา กล่าวคือ การยืมคำโดยนำหน่วยคำจากทั้งภาษาไทยเหนือและภาษาไทยมาตรฐานประกอบกัน โดยตัวอย่างที่ 1 คำที่มีความหมายว่าซีเกียจ ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำยืมคือคำว่า “/khi:⁴ kha:n⁵/” ซึ่งเป็นการผสมระหว่างคำภาษาไทยมาตรฐาน “/khi:⁴/” หมายถึง ซี และคำภาษาไทยเหนือ “/kha:n⁵/” หมายถึง เกียจร้าน มาใช้แทนคำว่า “/ʔen³ ja:n³/” ในภาษาไทยใหญ่

ตัวอย่างที่ 2 คำที่มีความหมายว่านินทา ชาวไทใหญ่ในพื้นที่นี้จะใช้คำยืมคือคำว่า “/law⁴ khwu:an¹/” ซึ่งเป็นการผสมระหว่างคำภาษาไทยมาตรฐาน “/law⁴/” หมายถึง เล่า และคำภาษาไทยเหนือ “/khwu:an¹/” หมายถึง เอ่ยถึง มาใช้แทนคำว่า “/la:t⁵ thiŋ¹ ci:³/” ในภาษาไทยใหญ่

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีวิธีการยืมคำ 3 รูปแบบ ได้แก่ การยืมแบบทับศัพท์ การยืมแบบปนภาษา และการยืมแบบผสมจากสองภาษาซึ่งเป็นการยืมคำโดยนำหน่วยคำจากทั้งภาษาไทยเหนือและภาษาไทยมาตรฐานประกอบกัน อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าการยืมด้วยวิธีการเหล่านี้ล้วนเป็นการสร้างสรรค์คำใหม่มาใช้ในบริบทของพื้นที่นั้น ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคมจนก่อให้เกิดการยืมคำในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้เป็นจำนวนมาก

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผู้วิจัยพบรูปแบบการยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาโดยแบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

1. การยืมแบบทับศัพท์ กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหวาย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ มีการสัมผัสภาษาโดยวิธีการยืมแบบทับศัพท์ทั้งการทับศัพท์ภาษาไทยเหนือและการทับศัพท์ภาษาไทยมาตรฐาน ซึ่งปรากฏทั้งคำมูล คำผสม และคำผสม และเป็นการทับศัพท์โดยเปลี่ยนหรือปรับเสียงซึ่งปรากฏทั้งการเปลี่ยนเสียงพยัญชนะต้น ตัวสะกด หรือเสียงวรรณยุกต์ หากแต่เสียงนั้นยังคงมีความใกล้เคียงกับภาษาไทยเหนือหรือภาษาไทยมาตรฐาน เช่น คำว่า /naŋ¹ cɔŋ²/ เป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่ หมายถึง หนังกวาง แต่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในพื้นที่นี้บางกลุ่มจะใช้คำว่า /naŋ¹ wɔ:ŋ²/ ซึ่งเป็นการทับศัพท์มาจากภาษาไทยเหนือคือคำว่า /naŋ¹ wɔŋ⁶/ หากแต่มีการเปลี่ยนเสียงสระและเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่ 2 นั้นเอง

2. การยืมแบบปนภาษา คือ การยืมคำที่ยืมทั้งเสียง รูป และความหมายดั้งเดิมในภาษาไทยเหนือหรือภาษาไทยมาตรฐานและนำมาใช้ในภาษาไทยใหญ่ ซึ่งปรากฏทั้งคำมูล คำผสม และคำผสม ทั้งนี้วิธีการยืมเช่นนี้จะเป็นการยืมคำมาใช้ซึ่งเป็นคำที่แตกต่างจากคำในภาษาไทยใหญ่อย่างสิ้นเชิง กล่าวคือ ผู้พูดภาษาไทยใหญ่จะไม่ใช้คำศัพท์ภาษาไทยใหญ่ แต่จะเลือกใช้คำอีกภาษาหนึ่งมาใช้ในบริบทของภาษาไทยใหญ่ เช่น คำว่า /kim³ haj⁵/ เป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่ หมายถึง กรรไกรตัดผ้า แต่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในพื้นที่นี้บางกลุ่มจะปนภาษาโดยนำคำภาษาไทยเหนือคือคำว่า /mi:t⁴ ɲap⁶/ มาใช้แทนคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่

3. การยืมแบบผสม คือ การยืมแบบผสมจากสองภาษา ซึ่งเป็นการยืมคำโดยนำหน่วยคำจากทั้งภาษาไทยเหนือและภาษาไทยมาตรฐานมาประกอบกัน ผู้วิจัยพบเพียงคำผสมและคำผสมเท่านั้น อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าการยืมด้วยวิธีนี้เป็นการสร้างสรรคคำใหม่มาใช้ในบริบทของพื้นที่นั้น ทำให้เกิดคำใหม่มาใช้เป็นจำนวนมาก เช่น คำว่า /la:t⁵ thŋ¹ cɪ:³/ เป็นคำศัพท์ภาษาไทยใหญ่ หมายถึง นินทา แต่ผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในพื้นที่นี้บางกลุ่มจะใช้คำว่า /law⁴ khwu:an¹/ ซึ่งเป็นการผสมระหว่างคำภาษาไทยมาตรฐานและภาษาไทยเหนือตามลำดับ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้จะเห็นได้ว่าปรากฏรูปแบบการยืมคำ 3 รูปแบบ ได้แก่ การยืมแบบทับศัพท์ การยืมแบบปนภาษา และการยืมแบบผสม เมื่อเปรียบเทียบกับผลการศึกษาเกี่ยวกับการสัมผัสภาษาในภาษาตระกูลไทในงานวิจัยเรื่องอื่น ๆ จะเห็นได้ว่า การเปลี่ยนแปลงของภาษาในภาษานั้น ๆ ที่เกิดจากการสัมผัสภาษากับภาษาที่มีอำนาจมากกว่ามีความแตกต่างกันออกไป เช่น การแปรคำศัพท์ภาษาไทยวนในงานวิจัยของ ฐิติกาญจน์ ใจไมตรี และ อุมารณ สัจขมาน (2559) จะเห็นได้ว่าผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่ามีความเข้มข้นในการแปรภาษาน้อยกว่าภาษาไทยใหญ่ในการศึกษาครั้งนี้ กล่าวคือ มีการเปลี่ยนแปลงพยางค์ในคำบางคำเพียงเล็กน้อย และมีการยืมคำศัพท์จากภาษาไทยกรุงเทพฯ เข้ามาใช้ด้วย ในขณะที่การแปรการใช้ศัพท์ในงานวิจัยของ สุวัฒนา เสี่ยมประวัตติ (2556) มีความเข้มข้นในการแปรภาษามากกว่าภาษาไทยใหญ่ในการศึกษาครั้งนี้ กล่าวคือ นอกจากมีการแปรเสียงสระและพยัญชนะ การสูญศัพท์ และการใช้ศัพท์อื่นแทนภาษาไทแต่แล้ว ยังมีการเปลี่ยนแปลงความหมายของคำภาษาไทแต่บางคำเกิดขึ้นด้วย ผลการศึกษาของงานวิจัยดังกล่าวล้วนแสดงให้เห็นว่าภาษาไทยกรุงเทพฯ ในฐานะที่เป็นภาษาไทยมาตรฐานและเป็นภาษาที่มีอำนาจมากที่สุดในประเทศไทยย่อมมีอิทธิพลต่อการแปรภาษาของภาษาถิ่นหรือภาษาชาติพันธุ์ในกระบวนการสัมผัสภาษาระหว่างภาษาไทยกรุงเทพฯ กับภาษานั้น ๆ

ส่วนความแตกต่างระหว่างการเปลี่ยนแปลงภาษาไทยของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหนวย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่กับการเปลี่ยนแปลงทางภาษาของภาษาอื่น ๆ ในงานวิจัยที่กล่าวไว้ข้างต้นคือผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนดังกล่าวอยู่ในสภาพแวดล้อมแบบพหุภาษา ซึ่งภาษาไทยใหญ่ของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ออกจากจะได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐานแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากภาษาไทยเหนือด้วย แม้ว่าภาษาไทยมาตรฐานจะเป็นภาษาที่มีอำนาจมากที่สุดก็ตาม ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากผู้พูดภาษาไทยใหญ่อยู่ในพื้นที่ภาคเหนือของประเทศไทยมายาวนาน และได้สัมผัสกับสังคมภาคเหนือของประเทศไทยอย่างใกล้ชิด จึงมีการยืมคำศัพท์จากภาษาไทยเหนือมาใช้ในภาษาไทยใหญ่มากกว่าภาษาไทยมาตรฐาน

อย่างไรก็ตามเมื่อนำผลการศึกษาคั้งนี้มาเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการสัมผัสภาษาระหว่างภาษาตระกูลไทกับภาษาตระกูลอื่นจะเห็นได้ว่า เมื่อภาษาในตระกูลไทเกิดการสัมผัสภาษากับภาษาที่มีอำนาจซึ่งเป็นภาษาตระกูลอื่น มักจะมีความเข้มข้นในระดับการแปรภาษามากกว่า และรูปแบบการสัมผัสภาษาที่หลากหลายกว่าภาษาที่อยู่ในตระกูลไทด้วยกัน เช่น อรรถวิทย์ รอดเจริญ อุบลวรรณ สอนมาลี และประเทือง ทินรัตน์ (2559) ซึ่งกล่าวไว้ว่า การสัมผัสภาษาระหว่างภาษาไทยยากับภาษาจีนของผู้พูดภาษาไทยยาก อำเภอซินผิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ปรากฏถึง 4 รูปแบบ ได้แก่ การปนภาษา การสลับภาษา การแทรกแซงภาษา และการยืมภาษา และผู้พูดภาษาไทยยากมักจะนำคำหรือประโยคภาษาจีนไปใช้ปนกับภาษาไทยยากด้วย นอกจากนี้การสัมผัสภาษาระหว่างภาษาตระกูลไทและภาษาตระกูลอื่นยังทำให้ภาษาในตระกูลไทมีโครงสร้างทางภาษาใหม่และรูปแบบการยืมภาษาใหม่เกิดขึ้น เช่น ชีวหง ฉิน (2554) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การสัมผัสภาษาระหว่างภาษาจ้วงกับภาษาจีนกลางนอกจากทำให้ภาษาจ้วงมีหน่วยเสียงเพิ่มขึ้นและรูปแบบพยางค์ใหม่เกิดขึ้นแล้ว ยังมีโครงสร้างทางไวยากรณ์ใหม่เกิดขึ้นทั้งในด้านคำ วลี และประโยค โดยยืมโครงสร้างจากภาษาจีนกลางมาใช้ในภาษาจ้วง อีกทั้งยังปรากฏคำยืมแปลจากภาษาจีนในภาษาจ้วงด้วย ซึ่งรูปแบบการยืมคำดังกล่าวไม่ได้พบในการศึกษาคั้งนี้ เหตุที่การสัมผัสภาษาระหว่างภาษาตระกูลไทกับภาษาตระกูลอื่นมีความเข้มข้นในระดับการแปรภาษามากกว่า และรูปแบบการสัมผัสภาษาหลากหลายกว่าผลการศึกษาคั้งนี้ อาจเป็นเพราะภาษาที่อยู่ในตระกูลไทด้วยกันมีระบบเสียง วิธีการสร้างคำ และโครงสร้างทางไวยากรณ์ที่คล้ายคลึงกัน ดังนั้นการยืมคำจะเกิดในรูปแบบการทับศัพท์และการปนภาษาเป็นหลัก ส่งผลให้ไม่ได้ปรากฏรูปแบบการยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาอย่างหลากหลายเท่ากับการสัมผัสภาษาระหว่างภาษาตระกูลไทกับภาษาตระกูลอื่น

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเรื่องการยืมคำอันเนื่องมาจากการสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไทยใหญ่ในชุมชนบ้านเวียงหนวย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการยืมคำศัพท์จากภาษาไทยเหนือและภาษาไทยมาตรฐานมาใช้ ส่งผลให้เห็นถึงปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงการใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ในปัจจุบัน ซึ่งอาจเป็นประโยชน์ในการศึกษาชุมชนไทใหญ่อันด้านภาษาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และประวัติศาสตร์ด้วย นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการออกนโยบายของภาครัฐและชุมชนเพื่ออนุรักษ์ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่ซึ่งเป็นภาษาที่มีความเสี่ยงที่จะสูญหายไปในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัย

ควรศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางภาษาในระดับประโยคและข้อความ เช่น การสลับภาษา หรือ การแทรกขงภาษา ในภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ไทใหญ่หรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย เพื่อเก็บรวบรวมเป็นฐานข้อมูลการใช้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในสังคมไทยที่อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อไปในอนาคต นอกจากนี้ยังอาจศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาษาเพื่อเป็นข้อมูลที่สามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนการอนุรักษ์ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์เหล่านั้นด้วย

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณกองทุนวิจัย วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเภทงานวิจัยเดี่ยว ประจำปีงบประมาณ 2565 ที่มอบทุนให้แก่ผู้วิจัยในการทำวิจัยครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- จรรยา พนาวงค์ และอุไรวรรณ แก้วคำมูล. (2546). *ประวัติศาสตร์ชุมชนบ้านเวียงห้วย ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: ม.ป.พ.
- ชีวหง ฉิน. (2554). *การเปลี่ยนแปลงของภาษาจ้วงอันเกิดจากภาวะสัมผัสภาษาจ้วงกับภาษาจีนกลาง*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ฐิติกาญจน์ ไจโมตรี และอุมารณณ์ สังขมาน. (2559). การศึกษาการแปรคำศัพท์ในภาษาพวนบ้านหมี่ จังหวัดลพบุรี. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 24(45), 245-262.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่. (2552). *พจนานุกรมภาษาไทยใหญ่-ไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่: แสงศิลป์.
- รัตนา จันทร์เทาว์. (2554). การสัมผัสภาษา: ภาษาไทยและภาษาลาวของคนลาว. *วารสารสังคมลุ่มน้ำโขง*, 7(3), 121-134.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2557). *พจนานุกรมศัพท์ภาษาศาสตร์ (ภาษาศาสตร์ประยุกต์)* ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วินัย ภูระหงษ์. (2525). หน่วยคำและการประกอบคำในภาษาไทย. *เอกสารการสอนภาษาไทย 3*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2551). *การศึกษาภาษาถิ่น: ภาษาตระกูลไท*. นครปฐม: ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวัฒนา เลี่ยมประวัติ. (2556). การแปรการใช้ศัพท์ของคนสามระดับอายุในภาษาไทยตาก อำเภอยาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย*, 33(1), 149-173.
- องค์การบริหารส่วนตำบลม่อนปิ่น. (ม.ป.ป.). *ข้อมูลตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง เชียงใหม่*, 3 สิงหาคม 2566. <http://www.monpinfang.go.th/2023/index.php>
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2548). *ภาษาในสังคมไทย: ความหลากหลาย การเปลี่ยนแปลง การพัฒนา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรถวิทย์ รอดเจริญ, อุบลวรรณ สอนมาลี, และประเทือง ทินรัตน์. (2559). การศึกษาเชิงสำรวจ: การสัมผัสภาษาของผู้พูดภาษาไตหย่า อำเภอซินผิง มณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*. 24(46). 331-347.

Thomason, S. G. & Kaufman, T. (1988). *Language contact, Creolization and Genetic Linguistics*. Berkeley: University of California Press.

Thomason, S. G. (2001). *Language contact: An Introduction*. Edinburgh. Washington D.C.: Edinburgh University Press.